

სახელმძღვანელოების შესახებ

(1883 წელი „დროება“)

სახელმძღვანელო წიგნებს დიდი მნიშვნელობა აქვს ხალხის განათლების მსვლელობაში, ყოველი მიმართულება ამ საქმეში ცოტად, თუ ბევრად უძლურია, უფესვო და წარმავალი, ვიდრე იგი არსებობს მხოლოდ პროგრამებში და არა არის განხორციელებული სახელმძღვანელოებში. ამ მდგომარეობაში მყოფი მიმართულება პირველივე წინააღმდეგი მოძრაობის, პირველივე მოპირდაპირე ქარის მსხვერპლი შეიქნება ხოლმე. მაგრამ თუ რომელიმე მიმართულება გადავიდა პროგრამებიდან, პლანებიდან სამოსწავლო წიგნებში, იგი ღრმათა სდევს ფესვებს, შეიძენს სიმტკიცეს და მისი ამოფხვრა ძალიან ძნელი ხდება. ამ სახით სახელმძღვანელო ორპირი ბასრი ხანჯალია, რომელსაც შეუძლიან დიდი სიკეთე დათესოს და დიდი სიბოროტეც ჩანერგოს სკოლის და ხალხის ცხოვრებაში. თუ მასში იხატება სალი, გონიერი მიმართულება დამკვიდრებული პედაგოგიურს და ეროვნულს პრინციპებზედ, სახელმძღვანელო აყენებს სწავლას სწორე და მტკიცე გზაზედ, აწარმოებს მას ნაყოფიერად და უწევს დიდ სამსახურს სკოლასაც და საზოგადოებასაც. მაგრამ თუ იგი ასცდენია პედაგოგიურს დედა-აზრსა მოსწყვეტია ეროვნულს ნიადაგს და ემსახურება რომელსამე უკუღმართს მიმართულებასა, ხალხის განათლების მაგიერ, მაშინ სახელმძღვანელო შეადგენს სკოლისათვის და ხალხისათვის ნამდვილს საწამლავსა.

ამ გვარი მნიშვნელობა სახელმძღვანელოებისა იყო იმის მიზეზი, რომ ყოველს ცოტაოდნად მაინც შეგნებულს ქვეყანაში მუდამ დიდს ყურადღებას აქცევდნენ მათ. ნასწავლთა დასი, რომელიც წინამძღოლია და გზის გამკვლევი ხალხისა, ყოველთვის სიფრთხილით იქცეოდა ამ საქმეში, მეტადრე იმ ქვეყანაში, სადაც სკოლა სურდათ გაეხადნათ პოლიტიკურ იარაღად. იგი იყო დაუძინებელი მცველი პედაგოგიურის და ეროვნულის პრინციპებისა და არც ერთს სახელმძღვანელო წიგნში მას ვერ შეეპარებოდა უკუღმართი მიმართულება... დედა-ენის სახელმძღვანელოებს ვრცელს საფუძველზედ აყენებდნენ, ფართო თვისებას აძლევდნენ მაშინაც კი, როდესაც ზემო სფერათა მიმართულება თხოულობდა მის ვიწრო კალაპოტში მოქცევასა; სახელმწიფო ენის სახელმძღვანელოებს ადგენდნენ ისე, რომ შეუძლებელი გაეხადნათ მისი დაწყება, ვიდრე დედა-ენას, სამშობლო წერა-კითხვას და გრამატიკას არ შეისწავლიდნენ მოსწავლენი. ვისაც დაახლოებით აქვს გაცნობილი ხალხის განათლების თავ-გადასავალი, მაგალითად სლავიანთა ტომთა და ვენგრიელთა შორის ავსტრიის იმპერიაში, იმან კარგად იცის, რავდენად მართალია ჩვენი სიტყვები.

სამწუხაროდ ჩვენ არ შეგვიძლია დავიკვებნოთ ამ დიდ მნიშვნელობიან საქმეში ფხიზელი შეხედულება და ჯეროვანი სიფრთხილე. ჩვენგანი ბევრი არ ხელმძღვანელობს ნათელი აზრით, ჩვენ შორის ბევრმა არ იცის განვითარებით, თუ რას უნდა ემსახურებოდეს რომელიმე სახელმძღვანელო და რას უნდა ერიდებოდეს.

ამიტომაც ხდება, რომ ერთი ადგენს ქართულს ანბანს და საკითხავ წიგნსა ოსურ-აბხაზურს სისტემაზედ, საიდგანაც ქართული ანბანი გამორიცხულია, მეორე ბეჭდავს არითმეტიკას და ორი ათეულით ათავებს მთელს კურსსა - ქართულს ენაზედ ამ საგნიდან მეტი არ უნდა ისწავლებოდესო, მესამეს თარგმნის რუსულიდან სახელმძღვანელოს ისე, რომ ნახევარი

სიტყვები რუსული რჩევა ისევე, მეოთხე ადგენს სახელმძღვანელოს უკუღმართ პროგრამაზე. კიდევ კარგი, რომ თვითონ ჩვენი საზოგადოება და ლიტერატურა აფხიზლებს და საზოგადო აზრის მოძრაობა იმდენად ძლიერია, რომ ამ უკუღმართ მოვლენათა მოქმედებას აქარწყლებს, სპობს და მათ კვალს სრულიად შლის.

ყველაზე მავნებელი ეს მიმართულება მაშინ არის, ვიმეორებ, როდესაც იგი ხორციელდება სამოსწავლო წიგნში, სახელმძღვანელოში. როდესაც რომელიმე სკოლას ყავს მასწავლებელი ამ მიმართულებით დამახინჯებული, მაშინ ვნება, ამგვარი პირისა თავდება ამ სკოლით; მაგრამ თუ ეს პირი ადგენს რაიმე სამოსწავლო წიგნსა სკოლებისათვის, მაშინ იგი ყოველს სკოლას სწამლავს იმავე სენითა, რომელიც მისდამი მინდობილს სკოლას ტანში გასჯდომია.

ზოგს კარგად შეუგნია ესა და სცდილობს სრულიად განთავისუფლდეს ჩანერგულ მიმართულებისაგან, სწავლობს ხალხის განათლების მსვლელობას უცხო ქვეყნებში.

მაგრამ ბევრი სრულიად მოკლებულია ამგვარს შეგნებასა. მას არც განვითარება, არც სწორე მიმართულება მიაჩნია საჭიროდ საზოგადო მოქმედებისათვის. მას ჰგონია, რომ კაცს მხოლოდ თავის გამოჩენის სურვილი უნდა ჰქონდეს, სხვა არაფერი და რადგანაც მათ მხოლოდ ის იციან, რასაც იმათ ასწავლიდნენ და როგორც ასწავლიდნენ, ამიტომ ისინი არიან სრულნი მონანი ჩანერგულ მიმართულებისა .

ვათავებთ ამჟამად ჩვენს სიტყვას სურვილითა, რომ მეორეებს აერჩიოთ პირველების გზა და მათი მაგალითის მიხედვით წაებამნოთ სახარების ცხრათა ბრძენთა ქალწულთათვის, რომელთაც სასიძოს გზის განათებისათვის შეაგროვეს ჯერ საკმარისი წმინდა ზეთი და შემდეგ გავიდნენ მისაგებებლად.

ტექსტის ციფრული ვერსია მოამზადა: ქარელის მუნიციპალიტეტის სოფელ კეხიჯვარის საჯარო სკოლის პედაგოგმა თეა (ნატო) ლომიტაშვილმა.

02 აპრილი, 2020 წელი

#დარჩისახლში